

जिल्हा परिषदांमध्ये स्थापन करण्यात
आलेल्या महिला व बालकल्याण समितीने
राबवावयाच्या योजना.

महाराष्ट्र शासन
ग्राम विकास व जलसंधारण विभाग
शासन निर्णय क्रमांक : झेडपीए १००६/१२०७/प्र.क्र.०८/पंरा-१
मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२.
दिनांक : २९ जून, २००६.

- बाबत :- १) शासन निर्णय, ग्राम विकास व जलसंधारण विभाग क्रमांक :- झेडपीई-१०९२/
प्र.क्र.३१८/०५, दिनांक ३.१२.१९९३.
२) शासन पत्र क्रमांक झेडपीई-१०९३/सीआर-४३९/०५, दिनांक २.९.१९९३.
३) शासन निर्णय ग्राम विकास व जलसंधारण विभाग क्रमांक :- झेडपीई-१०९४/
सीआर-९६६/०५, दिनांक १२.८.१९९४.
४) शासन पत्र ग्राम विकास व जलसंधारण विभाग क्रमांक:- झेडपीई-१०९३/
सीआर-४३९/०५, दिनांक १२.१०.१९९३.
५) शासन निर्णय, ग्राम विकास व जलसंधारण विभाग क्रमांक:- झेडपीई-१०/२००१/
प्र.क्र.२०६/०५, दिनांक ६.११.२००१.

शासन निर्णय :-

महिला व बाल विकासाशी संबंधित विविध कार्यक्रम राबविण्यासाठी सर्व जिल्हा परिषदांमध्ये महिला व बालकल्याण समितीची स्थापना करण्यात आलेली आहे. सदर समितीने राबवावयाचे कार्यक्रम संदर्भाधीन अ.क्र.५ येथील शासन निर्णयान्वये सर्व जिल्हा परिषदांना सूचना दिलेल्या आहेत. तथापि, बदलत्या परिस्थितीनुसार बऱ्याच योजना / कार्यक्रम कालबाह्य झाल्यामुळे त्यामध्ये बदल / सुधारणा करणे आवश्यक आहे. तसेच बहुतेक जिल्हा परिषदांमधील लोकप्रतिनिधींना अशा योजनांबाबत फारशी माहिती नसल्यामुळे अथवा योजनेसाठी अत्यल्प तरतूद असल्याने महिलांच्या योजनांची योग्य रीतीने अंमलबजावणी होत नाही. या सर्व बाबी लक्षात घेऊन महिलांना सर्व क्षेत्रात सक्षम करण्यासाठी जिल्हा परिषद क्षेत्रात महिला व बालकल्याण समित्यांनी खालील योजना राबविण्याबाबत शासन आदेश देत आहे.

१) मुलींना व महिलांना व्यावसायिक व तांत्रिक प्रशिक्षण :- शासकीय किंवा अशासकीय संस्थांमार्फत काही तांत्रिक / व्यावसायिक प्रशिक्षण जर्ग चालविले जातात. अशा संस्थांमधून खालील प्रकारच्या प्रशिक्षणासाठी योजना राबवाव्यात. उदा.व्यक्तिमत्त्व विकास, इंग्रजी संभाषण, पब्लिक स्पिकिंग, आत्मविश्वास निर्माण, बालवाडी शिक्षिका, गवंडी, सुतारकाम, प्लंबर प्रशिक्षण, घरगुती विद्युत उपकरणांची दुरुस्ती (टी.व्ही., रेडिओ, मिक्सर, इस्त्री, टोस्टर, इ. मोबाईल दुरुस्ती, संगणक दुरुस्ती, म्युझिक सिस्टीम दुरुस्ती) वाहन दुरुस्ती, सौंदर्यप्रसाधनांचे प्रशिक्षण, केटरिंग, बेक्रींग, विशिष्ट पध्दतीच्या स्वयंपाकाचे प्रशिक्षण, घरगुती कामकाजाचे प्रशिक्षण (full time domestic help), शासकीय व अशासकीय नोकरीसाठी प्रशिक्षण उदा. महिला हवालदार, ड्रायव्हर व कंडक्टर, विमा एजंट, रिसेप्शनिस्ट, लघुलेखन/ टंकलेखन, सेल्स गर्ल, परिचारिका (नर्स) प्रशिक्षण, वृद्धांची देखभाल, लहान मुलांची देखभाल, फिजिओथेरेपी प्रशिक्षण, पॅकेजिंग, फुडप्रोसेसिंग, दुग्धजन्य पदार्थांचे उत्पादन, कचऱ्यापासून खतनिर्मिती, गांडूळखत, कचऱ्याचे विभाजन व व्यवस्थापन, शोभिवंत फुलझाडांची लागवड व विक्री, औषधी वनस्पतीचे उत्पन्न, इ. १४ वर्षे वय किंवा त्यापेक्षा जास्त वयाच्या मुलींना व शाळेतून गळती झालेल्या मुलींना अशा व्यावसायिक व तांत्रिक प्रशिक्षण देण्यासाठी सदर योजना प्रस्तावित करण्यात येत आहे. या योजनेखाली मान्यताप्राप्त संस्थेत प्रशिक्षण घेणाऱ्या मुलींना प्रति लाभार्थी रु.५०००/- पर्यंत प्रशिक्षणाचे शुल्क (Fees) भरण्याची तरतूद राहिल. प्रशिक्षण शुल्काच्या रकमेच्या दहा टक्के रक्कम लाभार्थ्याने स्वतः भरावी. प्रशिक्षण कालावधी जास्तीत जास्त एक वर्षाचा असावा. शुल्क भरण्याचे नियम व प्रक्रिया संबंधित जिल्हा परिषदांनी ठरवावी.

२) मुलींना स्वसंरक्षणासाठी व त्यांच्या शारीरिक विकासासाठी प्रशिक्षण योजना :- या योजनेमध्ये मुलींना कुंगू-कराटे, योगाचे प्रशिक्षण देण्यात यावे. कोणत्याही वयोगटातील परंतु आर्थिकदृष्ट्या मागासलेल्या कुटुंबातील मुलींना सदर प्रशिक्षण मोफत देण्यात यावे. सदर प्रशिक्षण किमान तीन महिन्यांचे असावे. ते शाळा व महाविद्यालये यांच्या समन्वयाने आयोजित करण्यात यावे. या योजनेतून प्रशिक्षकाच्या मानधनावर साधारणपणे प्रति लाभार्थी रु.३००/- प्रतिमहापर्यंत खर्च करण्यात यावा.

३) शाळेत जाणा-या मुलींना सायकल वाटप :- ज्या गावात शाळा नाही त्या गावातील मुलींना इतर गावातील माध्यमिक शाळेला जावे लागते. तसेच ज्या गावातून सदर माध्यमिक शाळेला जाण्यासाठी एसटी/बस सेवा उपलब्ध नाही, फक्त अशाच गावातील लाभार्थ्यांना सायकल वाटप करण्यात यावे. एसटी/बस सुविधेसंबंधी दाखला एसटी/बस डेपो व्यवस्थापकाकडून घेण्यात यावा. १०% लाभार्थ्यांचा स्वहिस्सा असावा.

४) महिला प्रतिनिधींची अभ्यास सहूल :- जिल्हा परिषद/पंचायत समिती व ग्रामपंचायत यामध्ये निवडून आलेल्या महिला प्रतिनिधींना यशदा व इतर संस्थांमार्फत प्रशिक्षण देण्यात येते. म्हणून प्रशिक्षणासाठी स्वतंत्र योजनेची आवश्यकता नाही. मात्र चांगल्या योजनांची अंमलबजावणी पाहण्यासाठी अभ्यास सहूल आयोजित करण्यास हरकत नाही. या योजनांवर प्रतिलाभार्थी दरवर्षी रु.२०००/- खर्च मर्यादा सुचविण्यात आली होती. याशिवाय एका वर्षात या योजनेवर एकूण खर्च रु.२०,०००/- पेक्षा अधिक करण्यात येऊ नये अशी अट जोडण्यात यावी.

५) आर्थिकदृष्ट्या गरीब स्त्रियांच्या मुलांसाठी पाळणाघर :- आर्थिकदृष्ट्या कमकुवत घटकातील नोकरी करणा-या किंवा शेतावर कामासाठी जाणा-या स्त्रियांच्या लहान मुलांसाठी या योजनेखाली पाळणाघर उपलब्ध करून देता येईल. सदर पाळणाघर चालविण्यासाठी जिल्हा परिषदेने योग्य अश्या स्वयंसेवी संस्थेची निवड करावी. यासाठी लाभार्थ्यांची निवड व किती अनुदान द्यावे याबाबत जिल्हा परिषदेने (पंचायत समित्या व ग्रामपंचायत यांनी) निर्णय घ्यावा. पाळणाघर चालविण्यासाठी अटी :- १) योजनेचा खर्च, आयांच्या मानधनावर व मुलांच्या आहारावर करण्यात यावा. २) एका आयाने किमान पाच मुलांचा सांभाळ करणे आवश्यक आहे. त्यासाठी तिला किमान रु.६००/- प्रति महिना मानधन देण्यात यावे. ३) प्रतिदिवस प्रतिमूल रु.२ ते ५/- पर्यंत आहार/दुधावर खर्च करावे. उर्वरित आहार/दुधावर खर्च करावे. उर्वरित आहार पालकांनी द्यावा. ४) पाळणाघर दररोज किमान ८ (आठ) तास सुरू असावे. ५) पाळणाघराच्याबरोबर संडास/बाथरूम तसेच पाण्याची सोय असावी. ६) पाळणाघरासाठी जागा ग्रामपंचायतीनी द्यावी. तसेच स्टोव्ह, गादी, भांडी इ.साहित्य महिला संस्थांनी उपलब्ध करून द्यावे.

६) महिलांना कायदेशीर/विधिविषयक सल्ला देणे :- बहुतेक मुलींना व महिलांना त्यांच्या कायदेशीर अधिकारांबद्दल माहिती नसते. तसेच महिलांसंबंधी विविध कायद्यांची कल्पना नसते. विशेषतः हुंडाविषयक कायदे, स्त्रीधन, मालमत्ता अधिकार, वारसा हक्क, लग्न, घटस्फोट, पोटगीविषयक कायदे, बलात्कारविषयक कायदद्यातील तरतूदी, लग्नानंतरचे अधिकार. त्यामुळे सदर विषयावर महाविद्यालय व इतर ठिकाणी मुली व महिलांसाठी लेक्चर ठेवण्यात यावे व यासाठी या विषयाबाबत कुशल वकीलाची नेमणूक करण्यात यावी. तसेच चांगल्या वकीलाची निवड करण्यासाठी जिल्हास्तरीय निवड समिती असावी व यावर मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा सरकारी वकील, सिनीयर जे.एफ.एम.सी. (ज्युडीशियल मॅजिस्ट्रेट) इ.अधिकारी असावेत, जेणेकरून फक्त चांगल्या वकीलांची निवड होईल.

७) किशोरवयीन मुलींना व मुलांना लैंगिक शिक्षण, जेंडर (gender) प्रशिक्षण व जीवनकौशल्याचे प्रशिक्षण देणे :- किशोरवयीन मुलांना व मुलींना शाळेत सर्वसाधारण शिक्षण देण्यात येते. परंतु लैंगिक व विशिष्ट किशोरवयीन समस्यांबद्दल शिक्षण देण्यात येत नाही. असे निदर्शनास आले आहे की, त्यामुळे त्यांना काही मानसिक व सामाजिक, मनोवैज्ञानिक अडचणींना तोंड द्यावे लागते. याबाबत अनुभवी व संवेदनशील तज्ज्ञ/स्वयंसेवी संस्थांमार्फत सदर प्रशिक्षण आयोजित करण्यात यावे. त्याचे स्वरूप स्थानिक आवश्यकतेनुसार ठरविण्यात यावे. उदा. शाळेत / महाविद्यालयात शिकणा-या मुलींसाठी किंवा गळती झालेल्या मुलींसाठी दर आठवड्याला एक वर्ग (तसेच मुलांसाठी स्वतंत्र वर्ग) भरविण्यात यावेत. प्रत्येक वर्ग १ ते २ तासांचा असावा. बाहेरील तज्ज्ञांना व डॉक्टरांना, मनोवैज्ञानिकांना सदर सत्र घेण्यासाठी निमंत्रित करण्यात यावे. त्यांना प्रत्येक सत्रासाठी साधारणपणे रु.२०० ते ४०० मानधन देण्यात यावे.

या प्रशिक्षणात मुलींसाठी साधारणतः खालील बाबींचा समावेश असावा :-

- अ) स्त्रियांच्या मासिक पाळीचे शास्त्र व उद्देश
- ब) मासिक पाळीच्या काळात आरोग्यविषयक घ्यावयाच्या काळजीची आवश्यकता.
- क) स्त्रियांच्या मासिक पाळीसंदर्भातील गैरसमज. उदा.मासिक पाळीच्या काळात स्त्रिया अशुद्ध असतात आणि त्यांना इतरांपासून व स्वयंपाकघरापासून वेगळे ठेवणे.

ड) गर्भधारणेचे शास्त्र, सर्वसाधारणपणे कुटुंबनियोजनाची साधने.

इ) बालविवाहामुळे आरोग्यास होणारे दुष्परिणाम.

फ) लैंगिक छळ, त्यापासून स्वसंरक्षण कसे करावे, कोणाची मदत घ्यावी. अशा परिस्थितीत हेल्पलाईनचा उपयोग करणे.

भ) एडस् नियंत्रण.

यासंदर्भात आरोग्य संचालनालय, केईएम रुग्णालय तसेच मुंबई महानगरपालिकेने चांगले मार्गदर्शक पुस्तक प्रसिध्द केले आहे. त्याच प्रकारच्या पुस्तिका तयार करून वापरणे, मुलांसाठी स्वतंत्र विषयक निश्चित करावे. उदा. शरीरशास्त्र, विकास, एडस्, मुली/स्त्रियांबरोबर कसे वागावे, लैंगिक रोगांबद्दल गैरसमज व अंधश्रद्धा इ.

८. महिलांसाठी समुपदेशन केंद्र चालविणे :- कुटुंबातील मारहाण, लैंगिक छळ व इतर तऱ्हेने त्रासलेल्या तसेच मानसिकदृष्ट्या असंतुलित महिलांच्या सामाजिक, मानसशास्त्रीय, कायदेशीर समुपदेशनासाठी सदर योजना राबवावी. यासाठी समुपदेशक व सल्लागार यांच्या मानधनावर खर्च करण्यात यावा. समुपदेशक व सल्लागाराची निवड अनु.क्र.६ मधील योजनेत अंतर्भूत केलेल्या मुख्य कार्यकारी अधिकारी यांच्या समितीमार्फत करण्यात येईल. सदर योजना महाविद्यालय / तज्ज्ञांच्या संस्थांमार्फत राबवावी. उदा. ज्या संस्थांकडे यापूर्वीच अशा प्रकारच्या समुपदेशनासाठी आवश्यक मनुष्यबळ, जागा, अनुभव व सोईसुविधा उपलब्ध असतील. सध्या देण्यात आलेल्या सुविधा व समुपदेशन यांचा विस्तार करण्याची आवश्यकता असल्यास असे प्रस्तावही मंजूर करण्यात यावेत. मात्र यासाठी संस्थेकडे स्वतःची जागा असणे आवश्यक आहे. तसेच त्यांनी स्वतः कार्यालयीन फर्निचर व इतर अनावर्ती खर्चाची व्यवस्था करावी. समुपदेशकाचे व सल्लागाराचे मानधन जास्तीत जास्त साधारणपणे दरमहा रु.८०००/- पर्यंत असावे. तथापि स्थानिक दराप्रमाणे मानधन ठरवावे. याशिवाय कार्यालयीन / प्रशासकीय आवर्ती मासिक खर्चासाठी जिल्हा परिषदा यांनी स्वतः मर्यादा निश्चित करावी व त्याप्रमाणे अनुदान देण्यात यावे. तसेच वस्तू साहित्य खरेदीवर एकूण योजनेवरील खर्चाच्या ३०% पेक्षा जास्त खर्च करण्यात येऊ नये.

१. सामुहिक विवाह :- हुंडापध्दतीला आळा घालण्यासाठी कमीतकमी खर्चात कोणत्याही इच्छुक मुलामुलींसाठी सामुहिक विवाह आयोजित करण्यात यावेत व यात प्रति दांपत्य रु.५०००/- पर्यंत खर्च करण्यात यावा. विशेषतः गरीब कुटुंब, कर्जात बुडालेला शेतकरी, भूमिहीन शेतमजूर अशा प्रकारच्या कुटुंबांना या योजनेचा लाभ द्यावा.

१०. तालुकास्तरावर शिक्षण-या मुलींसाठी होस्टेल चालविणे :- ग्रामीण भागात माध्यमिक शाळा नसल्यामुळे ८ वी ते १२ वी वर्गापर्यंत शिक्षण-या मुलींना शिक्षण घेण्यासाठी स्वतःच्या गावांपासून लांब अंतरावर जाऊन रहावे लागते. तालुक्याच्या ठिकाणी जेथे माध्यमिक शाळा असतात, तेथे अशा मुलींना वसतीगृह उपलब्ध करून दिल्यास मुलींच्या शिक्षणाचे प्रमाण वाढेल. यामुळे १८ वर्षांपूर्वी लग्न न करण्यासाठी त्यांच्या कुटुंबियांना प्रवृत्त करता येईल. या योजनेखाली वसतीगृह इमारतीचे बांधकाम न करता, भाड्यावर इमारत/घर/फ्लॅट घेण्यात यावेत. सदर वसतीगृह स्वयंसेवी संस्थांमार्फत चालविण्यात यावीत. फक्त भाडे व प्रशासकीय खर्चासाठी अर्थसहाय्य देण्यात यावे. जेवणाचा खर्च लाभार्थ्यांनी सोसावा. कमीतकमी १० मुलींसाठी एक वसतीगृह असावे. प्रशासकीय खर्चाची मर्यादा जिल्हा परिषदांनी निश्चित करावी, पण ती रु.५००/- प्रति लाभार्थी प्रति माह (भाडे वगळून) यापेक्षा जास्त नसावी.

११. कुपोषित मुलांसाठी अतिरिक्त आहार :- ग्रामीण / आदिवासी भागातील मुलांमध्ये कुपोषणाचे प्रमाण जास्त असल्याचे आढळून आले आहे. ते प्रमाण कमी करण्यासाठी कुपोषित मुलांना अंगणवाड्यांमार्फत दुप्पट आहार दिला जातो. तथापि कुपोषण कमी करण्यासाठी तो पुरेसा नसल्याने कुपोषित मुलांना अंगणवाडीत पुरविण्यात येणाऱ्या आहाराव्यतिरिक्त विशेष आहार म्हणून स्थानिक उपलब्धतेनुसार दूध, अंडी, फळे, गूळ, शेंगदाणे, इ. वस्तूंचा पुरवठा करण्यात यावा.

१२. अंगणवाड्यांना साहित्य पुरविणे :- एकात्मिक बाल विकास योजनेखाली अंगणवाड्यांना लागणा-या साहित्याची खरेदी, जी नियमित योजनेखाली खरेदी करणे शक्य होणार नाही, अशा वस्तूंवर महिला व बाल कल्याण समितीने खर्च करावा. तथापि, ज्या अंगणवाड्या समिती स्वतःच्या निधीमधून चालविल, त्यावरील खर्च समितीने स्वतःच्या निधीमधून करावा.

अंगणवाडी साहित्य खरेदी करण्याची प्रक्रिया विहित पद्धतीने दरवर्षी एप्रिल महिन्यापासूनच सुरु करावी. यामुळे अंगणवाड्यांना वेळेवर आवश्यक साहित्यपुरवठा होऊ शकेल.

१३. अंगणवाडीतील बालकांसाठी जंतनाशन कार्यक्रम :- अंगणवाडीतील बालकांना जंताचा प्रादुर्भाव आल्याचे दिसून येत आहे. परिणामी बालकांचे वजन न वाढणे व कुपोषणाचे प्रमाण वाढत जाणे. अंगणवाड्यांना शासनामार्फत जंतनाशक गोळ्यांचा पुरवठा करण्यात येतो. तथापि नियमितपणे दर सहा महिन्यांनी बालकांचे जंतनाशन (डिवार्मिंग) करणे आवश्यक असल्याने ज्या भागात अंगणवाड्यांना जंतनाशक गोळ्यांची कमतरता भासेल, अशा ठिकाणी जंतनाशक गोळ्यांचा पुरवठा करण्यात यावा. जंतनाशनाची औषधे दर सहा महिन्यांनी म्हणजेच १४ नोव्हेंबर (बालदिन) व १ मे (महाराष्ट्र दिन) या दिवशी अंगणवाडी सेविका व आरोग्य कर्मचारी यांच्यामार्फत देण्यात यावीत.

१४. कुपोषण कमी करण्यासाठी परसबाग तयार करणे :- ग्रामीण / आदिवासी भागात फळे, पालेभाज्या, फळभाज्या, वेलवर्गीय भाज्या यांचा आहारात दररोज वापर होत नसल्यामुळे कुपोषणाचे प्रमाण वाढत जाते. त्यामुळे कुपोषणाचे प्रमाण कमी करण्यासाठी कुपोषणाचे प्रमाण जास्त असेल त्या भागात बालकांना / गर्भवती स्त्रिया / स्तनदा माता यांना आहारात दररोज भाज्या उपलब्ध होण्यासाठी परसबाग तयार करण्यात यावी. या योजनेमध्ये परसबाग तयार करण्यासाठी बीज देण्यात यावे. तसेच अंगणवाडी सेविका / आरोग्य कर्मचारी यांच्यामार्फत बीजाची वाढ, संगोपन याबाबत कुटुंबकर्त्यास ज्ञान देण्यात यावे. परसबाग लावण्यासाठी सांडपाण्याचा उपयोग करण्यात यावा.

१५. अर्भकांसाठी हायपोथर्मिया प्रतिबंध किट देणे :- ग्रामीण/आदिवासी भागात अर्भकास (एक वर्षापर्यंतच्या) बाळास जन्मानंतर काही दिवस कडे घातले जात नाही अथवा जमिनीवर झोपविले जाते. त्यामुळे बाळाचे तपमान कमी होते. नंतरच्या काळात बाळाने लघवी/संडास केल्यानंतर ओले होणारे कपडे न बदलल्याने शरीराचे तपमान कमी होऊन मुले आजारी पडतात/कुपोषित होतात. या बाबी टाळण्यासाठी बाळाच्या वापरासाठी हायपोथर्मिया प्रतिबंधक किट उपलब्ध करून देण्यात यावी. या किटमध्ये मच्छरदाणी, मिनी वुलन ब्लॅकेट (3"x4"),

सुती कपडे (नॅपकिन) (4"x3") चे चार संच इ. वस्तूंचा समावेश असावा. त्या किटमधील वस्तूंचा वापर करण्याबाबत गर्भवती स्त्रिया/ संगोपनकर्त्यास प्रशिक्षण देण्यात यावे.

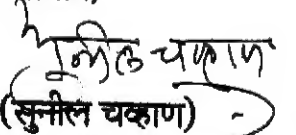
१६. गरोदर स्त्रिया / स्तनदा माता यांना आयोडीनयुक्त मीठ पुरविणे :- ग्रामीण / आदिवासी भागात दैनंदिन आहारात आयोडीनयुक्त मीठाचा वापर होत नसल्याने गलगंड सारखे गंभीर आजार उद्भवतात. अशा रोगांवर प्रतिबंध करण्यासाठी गरोदर स्त्रिया, स्तनदा माता यांना आयोडीनयुक्त मीठाचा पुरवठा करण्यात यावा.

१७. बारावी पास मुलींना MS-CIT प्रशिक्षण देणे :- सध्या शासकीय/निमशासकीय नोकरीसाठी MS-CIT उत्तीर्ण असणे अनिवार्य आहे. संगणकाबाबतचे ज्ञान तसेच संगणक चालविण्याचे कौशल्य प्राप्त करण्यासाठी १२ वी पास मुलींना MS-CIT अभ्यासक्रमासाठी प्रशिक्षण देण्याची योजना यामुळे उपयुक्त राहिल. त्याप्रमाणे एखाद्या मान्यताप्राप्त संस्थेला फी देऊन त्याबाबतचे प्रशिक्षण आयोजित करण्यात यावे.

उपरोक्त योजनांखालील प्रशिक्षक, समुपदेशक, स्वयंसेवी संस्था इ.ची निवड करताना अनुक्रमांक '६' येथील योजनेप्रमाणे निवड समिती गठित करण्यात यावी. तसेच वस्तू व साहित्य खरेदीवर योजनेच्या एकूण खर्चाच्या ३०% पेक्षा जास्त खर्च करू नये. जेणेकरून जास्त भर प्रशिक्षणाच्या योजनांवर राहिल.

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या वेबसाईटवर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संगणक सांकेतांक 20060629153623001 असा आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व त्वावने,

(सुनील चव्हाण)

विशेष कार्य अधिकारी, महाराष्ट्र शासन.

प्रति,
प्रधान सचिव, महिला व बालविकास विभाग, नवीन प्रशासकीय भवन, मुंबई,
सर्व विभागीय आयुक्त,

(कृ.मा.प.)

सर्व जिल्हाधिकारी,
सर्व जिल्हा परिषदांचे मुख्य कार्यकारी अधिकारी,
सर्व जिल्हा परिषदांचे मुख्य लेखा व वित्त अधिकारी,
संचालक, महिला व बालविकास, पुणे,
संचालक, एकात्मिक बालविकास सेवा योजना, कोकण भवन, नवी मुंबई,
सर्व मंत्रालयीन विभाग,
मुख्यमंत्र्यांचे सचिवालय,
सर्व मंत्री यांचे खाजगी सचिव,
सर्व राज्यमंत्री यांचे स्वीय सहाय्यक,
ग्राम विकास व जलसंधारण विभागाची सर्व कार्यासने,
निवड नस्ती, कार्यासन क्र.पंरा-१, ग्राम विकास व जलसंधारण विभाग, मंत्रालय, मुंबई.

प्रत,

- १) सचिव, महिलांचे हक्क व कल्याण समिती, महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय,
विधान भवन, मुंबई.
- २) सचिव, पंचायत राज समिती, महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय, विधान भवन, मुंबई
यांजकडे माहितीसाठी रवाना.